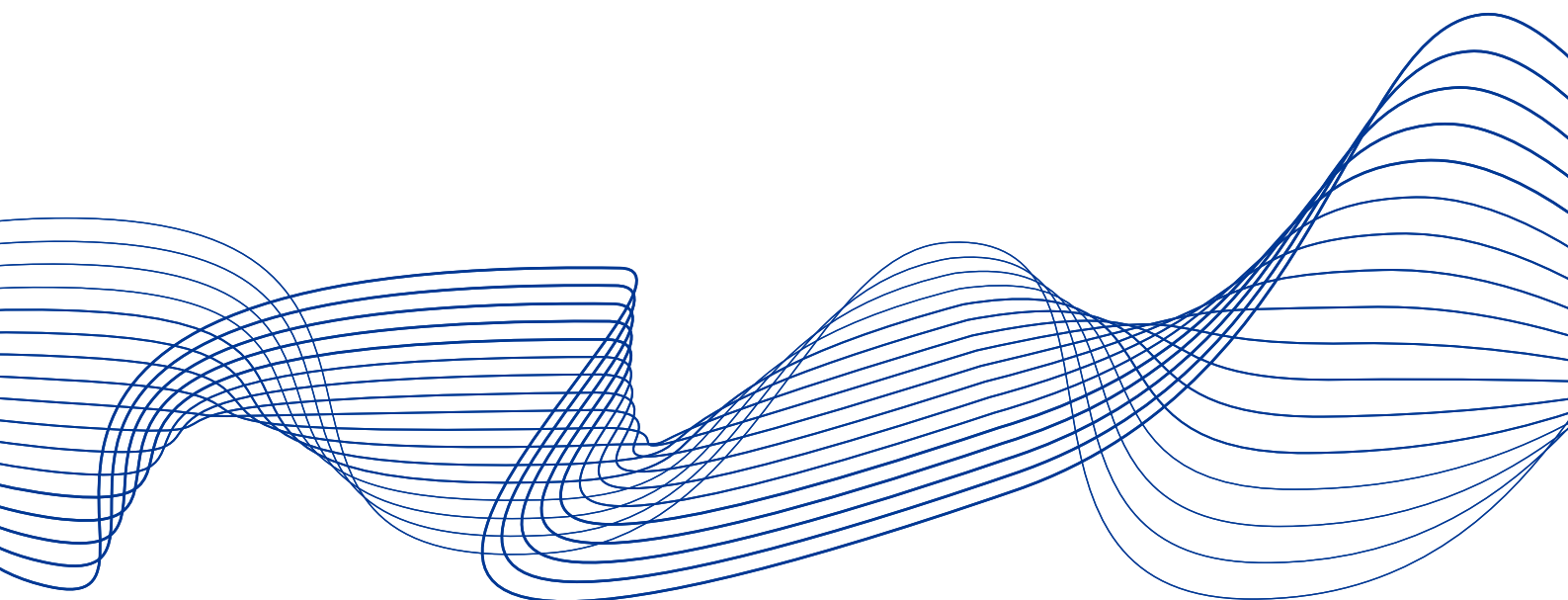

Aastaaruanne

2019

ESRN

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu

Euroopa Finantsjärelevalve Süsteem

Sisukord

Eessõna	2
Kokkuvõte	4

Eessõna

Christine Lagarde, Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu eesistuja

ESRNi üheksas aastaaruanne käsitleb ajavahemikku 1. aprillist 2019 kuni 31. märtsini 2020. See ajavahemik hõlmas küll koroonaviiruse (COVID-19) pandeemia puhkemist, kuid COVID-19 põhjustatud kriisi majandus- ja finantstagajärgede kiire areng jätkus ka järgnevatel kuudel. Seetõttu sisaldab käesolev aastaaruanne erandkorras ESRNi riskihinnangut kuni 2020. aasta juunini, et kajastada selle Euroopa majandust mõjutava erakorralise makromajandusliku šoki kontekstis tekkinud uusi süsteemseid riske.

COVID-19 ja sellega seotud piiramismeetmed põhjustasid rahuaja tingimustes enneolematu majanduslanguse ning töid kaasa erakordse makromajandusliku ebakindluse ja ettevaatlikkuse. Valitsused, keskpangad ja järelevalveasutused on võtnud otsustavaid ja jõulisi meetmeid, et toetada inimeste sissetulekuid, säilitada toetavad rahastamistingimused ning tugevdada elanike ja ettevõtete

kindlustunnet. Sellega on nad edukalt ära hoidnud veelgi äärmuslikumate makromajanduslike stsenaariumite realiseerumise. Ehkki finantssüsteem oli kriisi tekkides vastupidavam kui üleilmse finantskriisi hakul 2008. aastal, on sügav langus, millega Euroopa Liit peab praegu toime tulema, paratamatult võimendanud finantsstabiilsust ohustavaid riske eri sektorites ja turgudel.

Seepärast on ESRN oma süsteemse riski hinnangu järk-järgult läbi vaadanud ja seda ajakohastanud, et võtta arvesse COVID-19 pandeemia tagajärgedest tingitud uut riskikeskkonda. ESRN on tuvastanud neli uut riski: i) sügava üleilmse majanduslanguse põhjustatud ulatuslikud makseviivitused erasektoris; ii) panku, kindlustusandjaid ja pensioniskeeme mõjutav keeruline makromajanduslik keskkond; iii) riikide rahastamisrisi taasteke ning iv) ebastabiilsus ja likviidsuse kohatine puudumine finantsturgudel. ESRNi riskihinnang hõlmab ka ohte, mis tulenevad süsteemiüledest küberintsidentidest, kriitilise tähtsusega finantsinfrastruktuuri häiretest, kliimamuutustest ja üleminekuriskidest, mis kõik on pikaajalise finantsstabiilsuse seisukohast äärmiselt olulised.

ESRN läks sellisele riskide muutumisele reageerides 2020. aasta aprillis ja mais üle kriisirežiimile ning suurendas oma poliitikohtumiste sagedust. Ta võttis sellel ajavahemikul hulgaliselt meetmeid seoses järgmiste küsimustega: i) laenu tagatisskeemide ja muude reaalmajanduse kaitseks võetavate eelarvemeetmete mõju finantssüsteemile; ii) likviidsuse puudumine turgudel ning selle mõju varahalduritele ja kindlustusandjatele; iii) võlakirjade reitingute protsüklilise langetamise mõju turgudele ja üksustele kogu finantssüsteemis; iv) süsteemiüleused piirangud seoses dividendimaksete, aktsiate tagasiostmise ja muude väljamaksetega ning v) lisatagatise nõuetest tulenevad likviidsusrisikid. Neid meetmeid kirjeldatakse ESRNi haldusnõukogu pressiteadetes.¹

Enne pandeemia puhkemist võttis ESRN 2019. aastal mitu meetet, et aidata käsitleda kinnisvaraturgudest tulenevaid süsteemseid riske. Eelkõige andis ta 11 osalisriigile viis hoiatust ja esitas kuus soovitus eluasemekinnisvara sektori keskmise tähtajaga haavatavuse kohta ning muutis

¹ Vt 9. aprilli, 14. mai ja 8. juuni pressiteated ning „Policy measures in response to the COVID-19 pandemic“.

varasemat soovitus kinnisvarasektori andmetes esinevate lünkade täitmise kohta. Makrotasandi usaldatavusjärelvalve raamistiku laiendamiseks pangandussektorist väljapoole andis ESRN panuse Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve tehtavasse kindlustussektori usaldatavusnõuete raamistiku läbivaatamise ning avaldas aruande, milles käsitles meetodeid võimendustagatise ja väärtuskärbete protsükliisuse vähendamiseks tuletisinstrumentide turgudel ja väärtpaperite kaudu finantseerimise tehingutes.

ESRN jätkas ka tegutsemist teadmiste ja parimate tavade vahetamise foorumina, korraldades mitu üritust, mille eesmärk oli edendada arutelu makrotasandi usaldatavusjärelvalve poliitika teemal. 2019. aasta septembris toimus ESRNi neljas aastakonverents. Konverentsil osalejad vahetasid kogemusi makrotasandi usaldatavusjärelvalve poliitika vallas ning arutasid pangandussektorivälise finantsasutuste rolli nii finantssüsteemis kui ka laiemas majanduses, küberturvalisust ja selle võimalikku mõju süsteemsele riskile ning seda, kas finantssüsteemi regulatiivsed reformid on lõpule viidud.

Käesolevas aruandes kirjeldatakse ka mitmesuguseid muudatusi 2019. aastal jõustunud ESRNi asutamise määruses², sealhulgas ESRNi juhtimises tehtud muudatusi ja tema aruandlusraamistiku tõhustamist.

Vaatlusalusel ajavahemikul lahkus oma ametikohalt mitu väga hinnatud kolleegi ja ma soovin neid nende väärtusliku panuse eest tänada. Eelkõige soovin öelda tänusõnad oma eelkäijale, EKP eelmisele presidendile Mario Draghile, kes tegutses ESRNi eesistujana kaheksa aastat kuni 2019. aasta oktoobri lõpuni. See oli keeruline periood, mille jooksul tuli tegeleda nii üleilmse finantskriisi kui ka ELi riigivõlakriisi järelkajadega.

Samuti soovin avaldada ESRNi töösse antud märkimisväärse panuse eest tänu Inglise keskpanga endisele presidendile Mark Carneyle, kelle ametiaeg ESRNi eesistuja esimese asetäitjana lõppes Ühendkuningriigi lahkumisel Euroopa Liidust, haldusnõukogu endisele liikmele ja teadusliku nõuandekomitee aseesimehele Isabel Schnabelile ning Iirimaa keskpanga endisele presidendile Philip Lane'ile.

Ühtlasi soovin südamlikult tervitada Rootsi keskpanga presidenti Stefan Ingvest kui uut ESRNi eesistuja esimest asetäitjat, Hispaania keskpanga presidenti Pablo Hernández de Cosi kui tehnilise nõuandekomitee esimeest, professor Claudia Buchi kui tehnilise nõuandekomitee aseesimeest, professor Richard Portest kui teadusliku nõuandekomitee esimeest ning professor Lorian Pelizzoni ja professor Javier Suárezi kui teadusliku nõuandekomitee aseesimehi.

Lõpetuseks soovin väljendada sügavat kurbust seoses teadusliku nõuandekomitee liikme professor Alberto Giovannini surmaga.

Christine Lagarde
ESRNi eesistuja

² Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1092/2010, 24. november 2010, finantssüsteemi makrotasandi usaldatavusjärelvalve kohta Euroopa Liidus ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu asutamise kohta (ELT L 331, 15.12.2010, lk 1).

Kokkuvõte

Vaatlusalune ajavahemik 2019. aasta aprilli algusest kuni 2020. aasta märtsi lõpuni hõlmas koroonaviiruse (COVID-19) pandeemia puhkemist 2020. aasta esimeses kvartalis. Pandeemia tekitas nii maailmamajandust kui ka ELi majandust ja finantsstabiilsust mõjutava äärmusliku majandusšoki.

COVID-19 pandeemia puhkemise järel võtsid ELi asutused, liikmesriikide valitsused, keskpangad ning järelevalve- ja kriisilahendusasutused enneolematuid meetmeid majanduse toetamiseks. ESRNi haldusnõukogu võttis meetmeid järgmises viies nõukogu poolt prioriteetseks hinnatud valdkonnas: tagatisskeemide ja muude reaalmajanduse kaitseks võetavate eelarvemeetmete mõju finantssüsteemile, likviidsuse puudumine turgudel ning selle mõju varahalduritele ja kindlustusandjatele, võlakirjade reitingute protsükliilise langetamise mõju turgudele ja üksustele kogu finantssüsteemis, süsteemiülelised piirangud seoses dividendimaksete, aktsiate tagasiostmise ja muude väljamaksetega ning lisatagatise nõuetest tulenevad likviidsusriskid.³ Neid meetmeid kirjeldatakse edaspidi 2020. aasta aruandes, sest need võeti 2020. aasta mais ehk väljaspool käesoleva aruandega hõlmatud vaatlusperioodi.

Hiljutiste arengusuundumuste arvessevõtmiseks vaatas ESRN 2020. aasta juunis läbi oma süsteemse riski hinnangu. Ta liigitas ulatuslike makseviivituste riski reaalmajanduses (risk 1) ELi finantsstabiilsust ohustavaks tõsiseks süsteemseks riskiks ning panku, kindlustusandjaid ja pensioniskeeme mõjutavast keerulisest makromajanduslikust keskkonnast tuleneva riski (risk 2) finantsstabiilsust ohustavaks suurenenud riskiks. Riikide rahastamisriski ja võla jätkusuutlikkuse probleemide taastekkest tuleneva riski (risk 3) ning ebastabiilsusest ja likviidsuse kohatisest puudumisest finantsturgudel tuleneva riski (risk 4) liigitas ta suurenenud riskideks. Ühtlasi pidas ESRN suurenenud riskiks selliseid operatsiooniriske, mis võivad tuleneda süsteemiülelestest küberintsidentidest (risk 5), ning leidis, et kriitilise tähtsusega finantsinfrastruktuuride häiretega seotud süsteemseid riske (risk 6) ja kliimamuutustega seotud riske (risk 7) tuleks jälgida.

Enne COVID-19 pandeemia algust andis ESRN 11 osalisriigi pädevatele ministritele viis hoiatust ja esitas kuus soovitus eluasemekinnisvara sektori keskmise tähtajaga haavatavuse kohta. Lisaks sellele muutis ta varasemat soovitus kinnisvarasektori andmetes esinevate lünkade täitmise kohta.

ESRN jätkas panuse andmist makrotasandi usaldatavusjärelvalve poliitika kooskõlastamisse Euroopa Liidus. Pidades silmas vajadust tugevdada koostööd päritoluliikmesriikide ja vastuvõtivate liikmesriikide ametiasutuste vahel olukorras, kus filiaale peetakse nende asukohaliikmesriigi finantsstabiilsuse seisukohalt tähtsaks, esitas ESRN soovitus edendada filiaalide kohta andmete vahetamist. Samuti esitas ESRN arvamus Euroopa Liidu Nõukogule, Euroopa Komisjoni ja Soomele, kinnitades vajadust pikendada Soomes rangema riikliku meetme kohaldamist, et tagada Soome eluasemeturust tulenevate süsteemsete riskide ja ohtude tõhus käsitlemine. ESRN kohaldas ka oma vastastikkuse põhimõttele tuginevat raamistikku ning soovitas eluasemekinnisvara riskipositsioonidega seotud riiklike paindlikkusmeetmete vastastikust rakendamist Belgias, Eestis ja Madalmaades. Üldisemalt jätkas ESRN Euroopa Liidus vastu võetud

³ Vt „[Policy measures in response to the COVID-19 pandemic](#)“.

makrotasandi usaldatavusjärelvalve meetmete järelvalvet ja hõlbustas liikmesriikide seonduvat arvamustevahetust. Neid meetmeid kirjeldatakse üksikasjalikumalt ESRNi väljaandes ELi makrotasandi usaldatavusjärelvalve poliitika kohta.⁴

ESRN toetas ka pangandussektori vastupanuvõime tagamist. Seejuures kaalus ESRN õiglasel väärtuses mõõdetavate ja raamatupidamises teise või kolmanda taseme instrumentidena liigitatavate finantsinstrumentide makrotasandi usaldatavusjärelvalve alaseid tagajärgi ning andis panuse Euroopa Pangandusjärelvalve (EBA) ELi-ülelisesse stressitesti. ESRN esitas teise ja kolmanda taseme varade kohta oma järeldused aruandes, milles toodi esile kolm peamist valdkonda, kus sellised instrumendid võivad finantsstabiilsust mõjutada. Need on i) finantsinstrumentide ebatäpne hindamine, ii) võimalik volatiilsus ja likviidsuse puudumine stressiolukorras ning iii) alusriskide ebapiisav kajastamine usaldatavusnõuete raamistikus. Stressitestiga seoses esitas ESRN 2020. aasta jaanuaris EBA-le negatiivse makrorahandusliku stsenaariumi. Negatiivne stsenaarium põhines selle esitamisaajale kohaselt neil finantsstabiilsust ohustavatel põhirisikidel, mille ESRN tegi kindlaks enne COVID-19 pandeemia puhkemist. Kuna koroonaviirus hakkas 2020. aasta veebruaris ja märtsis levima üle kogu Euroopa, lükkas EBA stressitesti tegemise edasi 2021. aastasse.

ESRN jätkas tööd makrotasandi usaldatavusjärelvalve instrumentide laiendamiseks väljapoole pangandussektorit. Eelkõige kaalus ESRN poliitikavariante võimendustagatise ja väärtuskärbete protsüklilisuse vähendamiseks tuletisinstrumentide turgudel ja väärtupaberite kaudu finantseerimise tehingutes ning meetodeid keskmise vastaspoolte finantsseisundi taastamiseks ja kriisilahenduseks ning Solventsus II eeskirjade makrotasandi usaldatavusjärelvalve aspektide laiendamiseks kindlustusandjate puhul. Samuti kaaluti võimalusi alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate direktiivi⁵ tõhustamiseks. 2020. aasta jaanuaris avaldatud aruandes esitas ESRN poliitikavariandid võimendustagatise ja väärtuskärbete protsüklilisuse vähendamiseks tuletisinstrumentide turgudel ja väärtupaberite kaudu finantseerimise tehingutes. Keskmise vastaspoolte puhul tegi ESRN koostööd Euroopa Väärtupaberiturujärelvalvega (ESMA), et valmistuda uuteks ülesanneteks, mis tulenevad läbivaadatud Euroopa turu infrastruktuuri määruse (EMIR REFIT ja EMIR 2.2) jõustumisest. Aruande avaldamise järel 2019. aasta jaanuaris jätkas ESRN keskmise vastaspoolte finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse küsimustes koostöö tegemist kaasseadusandjatega. Seoses kindlustussektoriga esitas ESRN vastuse Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA) konsultatsioonile Solventsus II läbivaatamise üle. Ta rõhutas vajadust kehtestada kogu Euroopa Liidus ühtne finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse raamistik ning tagada jätkuvalt, et Solventsus II võetakse riske nõuetekohaselt arvesse. Ühtlasi esitas ta ettepanekud makrotasandi usaldatavusjärelvalve instrumentide kohta, hõlmates 2020. aasta veebruaris avaldatud aruandes esitatud kapitali-, likviidsus- ja sektoriüleseid aspekte. Seoses investeerimisfondidega saatis ESRN Euroopa Komisjonile kirja, täpsustades valdkonnad, milles tuleks alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate direktiivi tõhustada.

ESRNi vastutusvaldkondade ja aruandekohustuste raames osales ESRNi eesistuja kuulamistel Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjonis (ECON). Neil kuulamistel esitas eesistuja

⁴ Vt [A Review of Macroprudential Policy in the EU in 2019](#), ESRN, aprill 2020.

⁵ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/61/EL, 8. juuni 2011, alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate kohta, millega muudetakse direktiive 2003/41/EÜ ja 2009/65/EÜ ning määruseid \(EÜ\) nr 1060/2009 ja \(EL\) nr 1095/2010](#) (ELT L 174, 1.7.2011, lk 1).

Euroopa Parlamendi liikmetele vahetut teavet, põhjendades poliitikaalgatusi, mida ESRN on aasta jooksul teinud. ESRN võttis ka arvesse muudatusi, mis tulenevad läbivaadatud ESRNi määruse jõustumisest, kaasa arvatud tema juhtimises tehtud muudatusi ja aruandlusraamistiku tõhustamist.

ESRN jätkas mitmesuguste ürituste korraldamist, et kaasata sidusrühmi makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitikaga seotud arutellu. ESRN korraldas oma volituste raames iga-aastase kohtumise Euroopa audiitorite järelevalveasutuste komiteega ning ELi-põhiste globaalsete süsteemselt oluliste finantsasutuste vannutatud audiitoritega. Selle kohtumise eesmärk oli teavitada ESRNi sektoris toimunud muutustest või globaalsete süsteemselt oluliste finantsasutustega seotud olulistest muutustest. Kohtumisel käsitleti eelkõige IFRS 9 rakendamist, keerukate finantsinstrumentide hindamist, IFRS 17 ettevalmistusi, Euroopa makromajanduslikku keskkonda, rahapesu- ja pettusevastast võitlust ning peamisi auditiküsimusi. ESRN korraldas ka oma neljanda aastakonverentsi. Konverentsil osalejad vahetasid kogemusi makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitika vallas ning arutasid pangandussektoriväliste finantsasutuste rolli majandus- ja finantssüsteemis, küberturvalisust ja selle võimalikku mõju süsteemsele riskile ning seda, kas finantssüsteemi regulatiivsed reformid on lõpule viidud.

© Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu, 2020

Postiaadress 60640 Frankfurt am Main, Germany
Telefon +49 69 1344 0
Veebileht www.esrb.europa.eu

Kõik õigused on kaitstud. Taasesitus õppe- ja mitteäriilistel eesmärkidel on lubatud, kui viidatakse algallikale.

Käesolevas aruandes sisalduvad andmed on esitatud seisuga 31. märts 2020.

Terminite kohta saab täpsemat teavet [ESRNi sõnastikust](#) (ainult inglise keeles).

ISSN 1977-5148 (pdf)
ISBN 978-92-9472-150-1 (pdf)
DOI 10.2849/540847 (pdf)
ELi kataloogi number DT-AB-20-001-ET-N (pdf)